

## **BIJLAGE 2 - BELEIDSKADER**

### **1. EUROPEES BELEID**

#### **1. 1. Europees Landbouwbeleid**

Hel landbouwbeleid wordt in belangrijke mate in Europees verband bepaald. Voor de landen van de EU is daarmee een open markt ontstaan, waarbinnen een gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt gevoerd. Verwacht wordt dat er een liberalisering van de markt optreedt met minder steunmaatregelen en een EU-prijzontwikkeling in de richting van de wereldmarktprijzen.

##### *Agrarisch milieubeleid*

Op Europees niveau worden meerdere milieurichtlijnen uitgevaardigd, die in het landelijk gebied zijn of worden verwerkt in de eigen wet- en regelgeving.

Van belang voor de agrarische sector zijn in het bijzonder:

- regelgeving gericht op de productie van veilig voedsel voor de mens;
- diergezondheidsbeleid;
- beleid voor melkprijzen en quota-regeling (veehouderij);
- marktordeningsbeleid voor graan, suiker en aardappelen (akkerbouw);
- de Europese Nitraatrichtlijn, gericht op bescherming van de bodem en water. De doorwerking betekent eisen aan de individuele landbouwers met op bedrijfsniveau een beheersing van in- en uitstroom van mineralen. Dit wordt geregeld via de Meststoffenwet.

#### **1. 2. Europese richtlijn voor de milieueffectrapportage**

De basis voor de regelgeving met betrekking tot de MER wordt gevormd door de Europese richtlijn voor milieueffectrapportage (85/337/EEG) en de Europese richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (2001/42/EG). Beide richtlijnen zijn in Nederland vertaald in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer.

Bij plannen of projecten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu moet een milieueffectrapport (MER) worden gemaakt of moet worden beoordeeld of het opstellen van een MER noodzakelijk is (mer-beoordeling). Bij de richtlijnen zijn categorieën van plannen en projecten aangewezen waarop de mer-richtlijn van toepassing is.

#### **1. 3. Vogel- en Habitatrichtlijn**

Op basis van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn hebben de lidstaten van de Europese Unie zich verplicht te komen tot een samenhangend Europees ecologisch netwerk van natuurgebieden, genaamd "Natura 2000". De doelstellingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland uitgewerkt in de Natuurbeschermingswet 1998. Plannen en projecten mogen niet leiden tot significant negatieve gevolgen voor de instandhouding van natuurgebieden van Europees belang (de zogenaamde Natura 2000-gebieden). Bij plannen en projecten die mogelijk deze gevolgen kunnen hebben, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. De Europese regelgeving uit de Vogel- en habitatrichtlijn is in Nederland vertaald in de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet (zie onderstaand).

#### **1. 4. Verdrag van Valetta**

Archeologische waarden moeten zoveel mogelijk worden geconserveerd. Wanneer het bewaren in de bodem niet mogelijk is (*in situ*), moeten archeologische artefacten worden opgegraven. De afspraken van het *Verdrag van Valetta* zijn in Nederland via de *Wet op archeologische monumentenzorg* in de *Monumentenwet* opgenomen.

#### **1. 5. Kaderrichtlijn Water**

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel de waterkwaliteit in Europese waterlichamen te verhogen. In de KRW zijn doelen opgenomen die in 2015 (in principe) moeten worden bereikt. Naast een goede stoffenbalans (chemische kwaliteit) moet de ecologische toestand van verschillende waterlichamen worden verhoogd. In Stroomgebiedbeheersplannen is in beeld gebracht wat de huidige toestand is van de KRW-waterlichamen en zijn maatregelen uitgewerkt om aan deze doelen kunnen voldoen.

## **2. RIJKSBELEID EN WETGEVING**

Het rijksbeleid dat voor het landelijk gebied van belang is, blijkt uit de volgende nota's en andere beleidsstukken.

### **2. 1. Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte**

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is op 13 maart 2012 in werking getreden. Meer dan bij de voorgaande nota's legt het Rijk het primaat van de ruimtelijke ordening bij Provincies en Gemeenten ('decentraal, tenzij...'). De nieuwe Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vervangt verschillende bestaande nota's zoals de Nota Ruimte, de agenda Landschap en de agenda Vitaal Platteland.

Het Rijk laat de ruimtelijke ordening meer over aan gemeenten en provincies en kiest voor een selectieve inzet van rijksbeleid op 13 nationale belangen. Voor deze belangen is het Rijk verantwoordelijk voor de resultaten. Buiten deze 13 belangen hebben decentrale overheden beleidsvrijheid. Deze 13 nationale belangen zijn:

1. Rijkswaagen;
2. Mainportontwikkeling Rotterdam;
3. Kustfundament;
4. Grote rivieren;
5. Waddenzee en waddengebied;
6. Defensie;
7. Hoofdwegen en hoofdspoorwegen;
8. Elektriciteitsvoorziening;
9. Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen;
10. Ecologische hoofdstructuur;
11. Primaire waterkeringen buiten het kustfundament;
12. IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte);
13. Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

### **Natuurbeschermingswet**

De Natuurbeschermingswet (NB-wet) is de Nederlandse uitwerking van het internationale beleid, vastgesteld in de Habitat- en Vogelrichtlijn. Per 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Provincies zijn in hoofdzaak het bevoegd gezag bij het verlenen van een Natuurbeschermingswetvergunning. In deze wet wordt uitgegaan van twee typen gebieden:

- de Natura 2000-gebieden;
- de beschermde natuurmonumenten (voormalige beschermde natuur-monumenten en Staatsnatuurmonumenten die buiten de Natura 2000- gebieden liggen).

*In Menterwolde zijn geen gebieden aangewezen als Natura 2000-gebied op basis van zowel de Habitatrichtlijn als Vogelrichtlijn. In Menterwolde zijn evenmin beschermde natuurmonumenten aangewezen.*

### **2. 2. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)**

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is op 30 december 2011 in werking getreden. Het Barro stelt regels aan de inhoud van ruimtelijke plannen om de Nationale Ruimtelijke belangen te kunnen borgen en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte tot uitvoering te kunnen brengen. Het Barro stelt niet alleen regels omtrent de 13 aangewezen nationale belangen zoals genoemd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, maar stelt ook regels die in bestemmingsplannen moeten worden opgenomen of die nader moeten worden uitgewerkt door provincies.

Onderwerpen waarvoor het rijk ruimte vraagt zijn de mainportontwikkeling van Rotterdam, bescherming van de waterveiligheid in het kustfundament en in en rond de grote rivieren, bescherming en behoud van de Waddenzee en enkele werelderfgoederen, zoals de Beemster, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam en de uitoefening van defensietaken.

Eind 2012 is het besluit aangevuld met regels voor: veiligheid op rijkswaagen, toekomstige uitbreiding van infrastructuur, de elektriciteitsvoorziening, de ecologische hoofdstructuur (EHS), de veiligheid van primaire waterkeringen, reserveringsgebieden voor hoogwater langs de Maas en maximering van de verstedelijkingsruimte in het IJsselmeer. Ook is het onderwerp duurzame verstedelijking in regelgeving worden opgenomen.

In het plangebied zijn geen rechtstreekse rijksbelangen aan de orde.

## **2. 3. Wet milieubeheer en Besluit milieueffectrapportage**

In het Besluit milieueffectrapportage wordt beschreven voor welke plannen en projecten een mer-procedure of een mer-beoordelingplicht van toepassing is. In hoofdstuk 7 van de *Wet milieubeheer* wordt beschreven aan welke inhoudsvereisten een milieueffectrapport moet voldoen en welke procedure van toepassing is. Voor besluiten en plannen die ontwikkelingen bevatten die (mogelijk) belangrijke negatieve gevolgen voor het milieu kunnen hebben geldt de verplichting tot milieueffectrapportage. Op die manier krijgt milieu een volwaardige rol in de afweging van belangen. De drempelwaarden voor projecten waarbij deze verplichting aan de orde is, zijn vastgelegd in het *Besluit mer*. Daarbij zijn de volgende gevallen te onderscheiden:

- indien ontwikkelingen rechtstreeks mogelijk worden gemaakt dient een zogenaamde besluitMER<sup>1</sup> te worden gemaakt;
- in gevallen waar het bevoegd gezag nader moet afwegen of er sprake is van belangrijke negatieve gevolgen voor het milieu, is een merbeoordelingsplicht aan de orde;
- een planMER moet worden opgesteld indien een plan het kader vormt voor een toekomstig besluit over een mer-(beoordelings)plichtige activiteit of op grond van de Habitatrichtlijn/Natuurbeschermingswet een passende beoordeling moet worden gemaakt.

Naar aanleiding van een uitspraak van het Europese Hof wordt het *Besluit mer* op een aantal punten aangepast en in overeenstemming gebracht met het de Europese mer-regelegeving. Ten eerste verschuiven een aantal projecten verdwijnen en van de C naar de D-lijst worden verschoven, waardoor projecten minder snel mer(beoordelings)plichtig zijn. Daarnaast geldt voor mer-beoordelingsplichtige activiteiten dat niet alleen de drempelwaarde van belang is, maar dat ook moet worden gekeken naar de specifieke kenmerken van het project, de context van het project en de kenmerken van de milieueffecten.

De inhoudsvereisten van een planMER worden beschreven in artikel 7.7 van de *Wet milieubeheer*. In algemene zin zijn in een planMER de volgende zaken vereist:

1. een beschrijving van de doelstelling van het voornemen;
2. beschrijving van het voornemen en reële alternatieven, alsmede een motivering van de gekozen alternatieven;
3. een overzicht van eerder vastgestelde plannen en beleid;
4. voor alle milieuaspecten wordt systematisch ingegaan op de bestaande en autonome milieusituatie;
5. ten aanzien van het voornemen reële alternatieven wordt expliciet nagegaan welke

<sup>1)</sup> Waar de afkorting mer wordt gebruikt, wordt verwezen naar de procedure voor milieueffectrapportage. Met de afkorting MER wordt het milieueffectrapport bedoeld.

- milieueffecten kunnen optreden;
6. een vergelijking tussen de autonome ontwikkeling van de milieusituatie en de milieueffecten van de verschillende alternatieven;
  7. leemten in kennis worden benoemd;
  8. een publieksvriendelijke samenvatting wordt opgenomen.

Een planmer-procedure omvat de volgende procedurestappen:

1. openbare kennisgeving. Dit onderdeel vormt de formele start van de procedure. In een openbare kennisgeving wordt aangegeven dat een planmer-procedure wordt doorlopen. Daarnaast wordt aangegeven op welke locatie stukken kunnen worden bekeken;
2. raadpleging. Zowel overheids-, adviesorganen en belangengroeperingen worden geraadpleegd over de te onderzoeken alternatieven en milieueffecten. Deze raadpleging gebeurt aan de hand van een notitie reikwijdte en detailniveau. Advisering van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) in dit stadium is vrijwillig;
3. opstellen planMER. Wanneer de te onderzoeken alternatieven en milieueffecten zijn bepaald, wordt het milieueffectrapport opgesteld;
4. na publicatie van het planMER en het ontwerpbestemmingsplan wordt het MER aangeboden aan de Commissie mer (verplicht) en heeft eenieder de mogelijkheid om zijn of haar zienswijze te geven op het MER. In een toetsingsadvies geeft de Commissie aan of het milieueffectrapport voldoende informatie bevat om het plan te kunnen vaststellen;
5. vaststellen van het plan. Het advies van de Commissie mer en de zienswijzen worden betrokken bij de besluitvorming van het vast te stellen bestemmingsplan. In het bestemmingsplan moet worden gemotiveerd op welke manier er rekening wordt gehouden met de uitkomsten van het MER;
6. na vaststelling van het plan vindt evaluatie van milieueffecten plaats.

## **2. 4. Wabo**

Met de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn 25 vergunningen op het gebied van bouwen, ruimte, natuur en milieu samengevoegd tot 1 vergunning: de omgevingsvergunning. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is 1 overkoepelende vergunning voor zo'n 25 aparte vergunningstelsels. Het gaat onder andere om de kapvergunning, bouwvergunning, sloopvergunning en gebruiksvergunning.

## **2. 5. Omgevingswet (voorontwerp, 2012)**

De aantrekkelijkheid van een dorp of stad hangt af van bijvoorbeeld de bereikbaarheid, culturele monumenten en natuurgebieden (leefomgeving). Op deze gebieden gelden veel wetten en regels. Maar de regelgeving is te ingewikkeld geworden en mist samenhang. Om de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen, stelt het kabinet voor om het omgevingsrecht uit alle wetten en regels samen te voegen tot één Omgevingswet.

De Omgevingswet moet meer mogelijkheden bieden voor ruimtelijke ontwikkelingen. De nieuwe wet beoogt onder andere heldere procedures, minder regels, tijdswinst, betere uitvoering en kostenbesparing. De vernieuwing kan jaarlijks een besparing opleveren van 10% op de plankosten.

Naar verwachting gaat het wetsvoorstel Omgevingswet eind 2012 naar de Tweede Kamer. Belangrijke thema's uit de wet zijn:

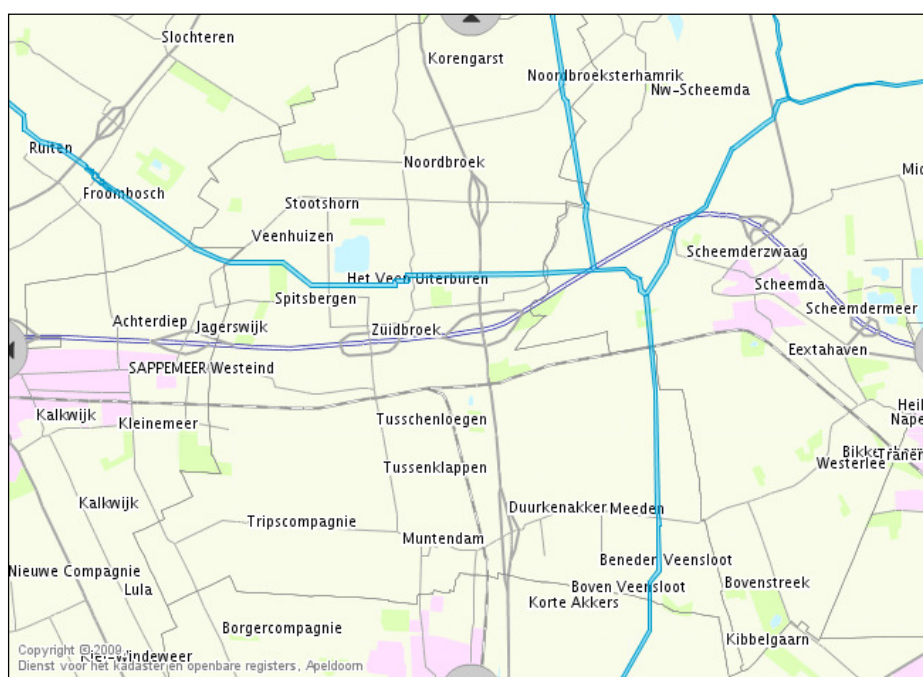
- plannen en procedures op elkaar afstemmen;
- snellere en betere besluitvorming (advies Commissie Elverding);
- meer ruimte voor lokale bestuurders om keuzes te maken;
- doelmatig onderzoek.

## 2. 6. Structuurvisie buisleidingen 2011-2035

Het doel van deze Structuurvisie is om ruimte vrij te houden in Nederland voor de aanleg van toekomstige buisleidingen van nationaal en internationaal belang voor het transport van gevaarlijke stoffen. De structuurvisie vervangt verschillende oudere beleidsdocumenten aangaande buisleidingen, waaronder het "Structuurschema buisleidingen". Het Rijk ziet het bieden van ruimte voor leidingen van nationaal belang als vorm van goede nationale ruimtelijke ordening. De overheid legt zelf doorgaans geen leidingen aan, maar heeft tot taak om kaders en normen te stellen en speelt bovendien een rol bij de planning van het hoofdnetwerk dat lokale en regionale grenzen overschrijdt.

Nu al blijkt het in bepaalde gebieden binnen Nederland lastig om een goed tracé voor leidingstroken te vinden en de verwachting is dat met toenemende druk op de ruimte dit alleen nog maar moeilijker wordt. Daarom wil het Rijk ruimte bieden aan toekomstige buisleidingen en zorg dragen voor het vrijhouden van ruimte voor de hoofdverbindingen van buisleidingstransport van gevaarlijke stoffen. Deze vrij te houden leidingstroken zijn vastgelegd op de visiekaart. Op de visiekaart zijn voor de belangrijkste hoofdverbindingen tussen haven- en industrieclusters in binnen- en buitenland tracés gekozen die zo min mogelijk knelpunten opleveren met verschillende belangen en een minimum aan extra ruimtebeslag hebben. De leidingstroken hebben in principe een breedte van 70 meter, maar kunnen waar nodig smaller zijn.

In het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening is de verplichting opgenomen voor gemeenten om bij de opstelling of aanpassing van bestemmingsplannen de voor buisleidingstransport vrij te houden stroken in acht te nemen. Het gaat hierbij om vrijwaren en niet om bestemmen. Bestaande bestemmingen veranderen door het Besluit dus niet. Dat betekent wel dat in het bestemmingsplan voor deze vrij te houden stroken nadere voorschriften gaan gelden. Hierbij gaat het vooral om het bouwen of aanleggen van bouwwerken die een ongestoorde doorgang van nieuwe buisleidingen kunnen belemmeren.



Figuur 1. Fragment Structuurvisie Buisleidingen

### 3. PROVINCIAAL BELEID

#### 3. 1. Provinciaal Omgevingsplan Groningen en Provinciale Omgevingsverordening

Het provinciale beleid in de vorm van het Provinciaal Omgevingsplan Groningen 2009 - 2013 (POP) vormt het belangrijkste toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Menterwolde. Het beleid uit het Omgevingsplan is in de Omgevingsverordening vastgelegd. De hoofddoelstelling van het POP is: *“Duurzame ontwikkeling - voldoende werkgelegenheid en een voor mens en natuur leefbaar Groningen met behoud en versterking van de kwaliteiten van de fysieke omgeving, waarbij toekomstige generaties voldoende mogelijkheden houden om zich te ontplooiën”*.

De provincie Groningen heeft op 17 juni 2009 het Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2009 vastgesteld. Hiermee wordt beoogd de in het POP opgenomen doelstellingen de komende jaren te verwezenlijken. De in de verordening opgenomen regels sluiten aan op het POP.

Op het gebied van de ruimtelijke ordening worden gemeenten verplicht om bestemmingsplannen volgens de verordening op te stellen. Naast algemene bepalingen stelt de omgevingsverordening onder andere bijzondere bepalingen aan zaken als agrarische bouwpercelen, de EHS en waterberging. Ook wonen en bedrijvigheid worden in de provinciale verordening aan regels gebonden. In bestemmingsplannen moeten gemeenten deze regels in acht nemen.

##### 3.1.1. Landschap en cultuurhistorische waarden

De provincie heeft in het POP verschillende deelgebieden en bijbehorende landschapstypen aangewezen. Menterwolde ligt hoofdzakelijk in de deelgebieden 7 (Midden-Groningen) en 3 (Veenkoloniën). Onderstaande figuur geeft een fragment.



Figuur 2. Fragment kaart landschapstypen en deelgebieden, figuur 1-2 POP, 2009-2013, onderdeel landschap

Voor de concrete toetsing hanteert de provincie bij ruimtelijke ontwikkelingen met name kaart 6A van de Omgevingsverordening 2009. Binnen Menterwolde zijn de volgende aanduidingen van belang:

- groene linten: de kenmerkende wegdorpen
- gebied voor landschapontwikkeling: het overgangsgebied naar het stedelijk gebied van Veendam en zuidelijk van Meeden;
- gebied kanalen en wijken: het kenmerkende veenkoloniale landschap; (inclusief de Oude Veendijk)
- karakteristieke waterloop: binnen de polder Oude Verlaat;
- een aantal meer verspreid gelegen bos- en natuurgebieden (vergelijk ook figuur 6);
- grootschalig open gebied: het noordelijk deel van de gemeente, onderdeel van het Oldambtgebied,

De provincie heeft de bescherming van de kenmerken van deze verschillende landschappen overgenomen in de provinciale omgevingsverordening. Aan nieuwe ontwikkelingen worden voorwaarden gesteld. Die zijn enerzijds gericht op het herkenbaar blijven van de genoemde landschapselementen en anderzijds op het waarborgen van de dynamiek. Deze beleidsdoelstelling sluit tevens aan op het provinciaal beleid waarin het landschap als grondslag voor het omgevingsbeleid wordt gehanteerd.

De kaart met landschapswaarden wordt bij vaststelling van de herziening van de verordening in hoofdzaak intact gelaten. De 'groene linten' en de kenmerkende waterlopen in het veenkoloniale landschap zijn aangevuld.



Figuur 3. Fragment kaart 6A Omgevingsverordening Groningen

### 3.1.2. Natuurbeleid

In het Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en de Omgevingsverordening -2009 is de EHS begrensd. De nadruk ligt op de ontwikkeling als natuurgebied. EHS-ontwikkeling in de vorm van beheersgebieden – gronden waarop de agrarische bedrijfsvoering ten dienste staat van natuurdoelen – worden in meer beperkte mate voorzien. Een nieuwe verordening is in



procedure, maar zal op de voor Menterwolde belangrijke onderdelen geen wijzigingen te zien geven.

In de gemeente Menterwolde komen enkele verspreid liggende natuurgebieden voor, zoals dorpsbosjes, verspreide natuurterreinen en de polder de Wieden. Deze gebieden maken evenwel geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Zie hiervoor ook onderstaande figuur.



Figuur 4. Natuurgebieden in de gemeente Menterwolde (bron: Omgevingsverordening Groningen-2009).

### 3.1.3. Grootschalige landbouw

Het POP wil de grondgebonden landbouw stimuleren: agrarische bedrijven krijgen ontwikkelingsruimte in het bijzonder in de 'groene gebieden'. Bij grootschaliger ontwikkelingen wordt een maatwerkbenadering gevolgd voor een goede landschappelijke inpassing. Hoewel het aantal bedrijven afneemt, is de hoeveelheid landbouwgrond in de provincie de afgelopen jaren vrijwel stabiel gebleven. Dat komt doordat de overblijvende bedrijven groter worden. In de provincie worden mogelijkheden geboden voor grootschalige landbouw. In sommige gebieden is grootschalige landbouw niet mogelijk. Dan kan een verplaatsing van de boerderij de oplossing zijn. Hiertoe zijn in de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2009 strikte voorwaarden voor opgenomen. In de nieuwe verordening (2012) zijn deze voorwaarden nog aangescherpt. De Veenkoloniën, het Oldambt, het Hogeland en de waddenkust zijn de gebieden in de provincie die de ruimte krijgen voor moderne en grootschalige landbouw. Daarbij is het wel belangrijk dat bedrijfsgebouwen goed in het landschap passen. Hiervoor zijn regels opgenomen in het Provinciaal Omgevingsplan en de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2009 .

Moderne grootschalige agrarische bedrijven zijn bedrijvencomplexen met grote schuren, stallen en silo's. Dit heeft grote gevolgen voor het landschap en in sommige gebieden leidt dit tot problemen. Daarom wordt bij elke aanvraag voor bedrijfsuitbreiding samen met de gemeente goed onderzocht of agrarische schaalvergroting in die situatie wel mogelijk is. Voor agrariërs die mogen uitbreiden gelden er regels. Agrarische bedrijven mogen alleen

uitbreiden binnen bouwgrenzen die in het bestemmingsplan van de gemeente zijn aangegeven.

Ook de productie en opslag van duurzame energie uit organisch materiaal moet binnen deze bouwgrenzen gebeuren. Installaties voor grootschalige productie van biomassa horen thuis op een bedrijventerrein. Deze uitbreidingsregels staan in de Omgevingsverordening Provincie Groningen.

#### 3.1.4. Intensieve veehouderij

Nieuwe intensieve veehouderijbedrijven worden in de provincie Groningen niet toegestaan, ook niet als neventak van een bedrijf. Het omschakelen van landbouwbedrijven of veehouderijen met rundvee, schapen of paarden naar intensieve veehouderij mag ook niet. Voor bestaande bedrijven gelden er uitbreidingsregels. Wanneer een bestaand bedrijf ter plekke niet meer kan uitbreiden, dan wordt onderzocht of het ergens anders terecht kan. Het beleid aangaande intensieve veehouderij hebben Provinciale Staten vastgelegd in de Partiële herziening Omgevingsverordening 2011.

Voor de uitbreidingmogelijkheden voor intensieve veehouderij wordt onderscheid gemaakt tussen witte, gele en groene gebieden. De kleur van het gebied bepaalt in hoeverre intensieve veehouderijen mogen uitbreiden.

- In witte gebieden mag de oppervlakte van de stal niet toenemen. Deze witte gebieden zijn gebieden rond woonkernen en gebieden die vanuit natuur, landschap en toeristisch-recreatieve betekenis kwetsbaar zijn.
- In gele gebieden mag de staloppervlakte tot maximaal 5000 m<sup>2</sup> toenemen.
- In groene gebieden mag de staloppervlakte tot maximaal 7500 m<sup>2</sup> toenemen.

Daarnaast geldt wel dat in alle gevallen mag worden uitgebreid indien de uitbreiding noodzakelijk is vanwege aangescherpte eisen in verband met dierenwelzijn of milieu. De gekleurde gebieden zijn op een kaart aangegeven, zie figuur 5. Voor Menterwolde liggen er binnen de 'groene' landbouwgebieden nog zekere ontwikkelingsmogelijkheden, rond de dorpen en langs de linten wordt geen uitbreiding meer voorzien.



Figuur 5. Fragment gebiedskaart provincie Groningen (bron: Partiële herziening Omgevingsverordening, 2011)

### 3.1.5. Verdubbeling N33

De provincie houdt in haar beleid voor de korte termijn rekening met de verdubbeling van de N33. Het Tracébesluit is reeds genomen en er is een inpassingsplan vastgesteld om de verdubbeling te realiseren.

### 3.1.6. Windenergie

De provincie streeft ernaar zich nationaal en internationaal te positioneren als voorloper op energiegebied en een forse bijdrage te leveren aan Europese en nationale energie- en klimaatdoelen. Om deze ambitie waar te kunnen maken, wordt ruimte geboden aan bestaande en nieuwe energie(gerelateerde) bedrijven, nieuwe energie-infrastructuur, energietechnieken en de doorontwikkelingen van bestaande technieken die bijdragen aan de overgang naar duurzame energiebronnen. De provincie wil de komende tien jaar ten minste 750 megawatt aan windenergie realiseren. Om het landschap te beschermen, wordt de grootschalige productie van windenergie geconcentreerd in een aantal windturbineparken. De beschikbare ruimte op de aangewezen parken in de Eemshaven, Delfzijl en langs de N33 (tussen Zuidbroek en Veendam) kan hiervoor worden benut.

## 4. REGIONAAL BELEID

### 4. 1. Agenda voor de Veenkoloniën

Acht Drentse en Groningse gemeenten, twee waterschappen en twee provincies werken samen in de stuurgroep Agenda voor de Veenkoloniën. De missie van de agenda is: “*Het profileren en positioneren van de Veenkoloniën als innovatief landbouwgebied met kansen voor water en energie als onderdeel van de biobased economy in Noord-Nederland*”. Hoofdinvesteringsthema van de Agenda is de agrarische sector. De agrarische sector zal zich de komende jaren sterk richten op het stimuleren van innovatieve methoden en producten, en het versterken van de landbouw vanuit de mogelijkheden die het Veenkoloniale landschap biedt

“Landschap” is het tweede hoofdinvesteringsthema van de Agenda. Het thema Landschap zal zich de komende jaren richten op initiatieven die de kenmerken van het veenkoloniale landschap, in combinatie met het water en de woonfunctie, versterken. De beschikbare ruimte in Veenkoloniën moet voor verschillende woonwensen en doelgroepen aantrekkelijk worden gemaakt. Optimale bereikbaarheid is belangrijk voor de economische ontwikkeling in de regio van de Veenkoloniën. De Agenda zal zich de komende jaren inzetten om de economische ontwikkeling van de regio te bevorderen en de infrastructuur te verbeteren.

### 4. 2. Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Oost-Groningen

Enkele jaren geleden is een regionaal landschapsontwikkelingsplan opgesteld. Het betreft een studienota van ontwikkelingsmogelijkheden in relatie tot de landschappelijke kernwaarden in het gebied. Menterwolde maakt daarbij deel uit van de deelgebieden Oldambt en de Veenkoloniën. Het LOP is gebruikt bij het inventariseren van landschappelijke waarden in het plangebied.

### 4. 3. Nota Agrarische bouwblokken en landschap

In de landbouw is sprake van een steeds maar verdergaande schaalvergroting. Om deze trend enigszins een plek te kunnen geven in het landschap is de *Nota Agrarische bouwblokken en landschap* opgesteld voor de regio Oost-Groningen. In deze nota wordt ruimte geboden aan agrarische ondernemers en het Groninger landschap. Vanuit het provinciaal beleid wordt richting gegeven aan ontwikkelingen in de landbouw, mits *rekening wordt gehouden met landschappelijke kwaliteiten en ingezet wordt op streekeigen karakteristieken*. In de nota wordt een nieuwe aanpak voor grotere agrarische bouwblokken voorgesteld met bestaande instrumenten om dit te bewerkstelligen.

Maatwerkbenadering: deze benadering vormt een sturingsmodel waarbij op basis van een reeks keukentafelgesprekken tussen de ondernemer (en adviseur), gemeente, provincie en welstrand, onder regie van de gemeente de schaalvergrotingsmogelijkheden in een specifieke situatie worden beschouwd. De ondernemer draagt hierbij in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor de adequate doorvertaling van de ruimtelijke randvoorwaarden naar de voor hem specifieke situatie. Hiermee verdient hij als het ware de gewenste uitbreidingsruimte. Positieve uitkomsten van de keukentafelgesprekken vormen het startsein voor de formele bestemmingsplanprocedure. Overige afspraken worden vastgelegd in een privaatrechtelijke overeenkomst tussen ondernemer, gemeente en provincie.

De *Nota Agrarische bouwblokken en landschap* is vertaald in de nieuwe provinciale verordening. Vanuit de verordening gelden voorwaarden ten aanzien van de oppervlakte voor agrarische bouwpercelen. Op basis van de nota is in het bestemmingsplan gekozen

voor gebiedsspecifieke ontwikkelingsmogelijkheden, waarbij de maximale omvang van agrarische bouwpercelen is afgestemd op het landschapstype.

### **Regionaal Woon- en leefbaarheidsplan**

In regionaal verband is gewerkt aan een woon- en leefbaarheidsplan. Immers, de problematiek van bevolkingsdaling, veranderingen in de bevolkingssamenstelling en beperkter draagvlak speelt in hele regio. Doelt de provincie in het POP op een plan voor de hele regio, bij de uitwerking wordt gewerkt in subregio's.

In het volkshuisvestingsbeleid krijgen herstructurering van de bestaande woningvoorraad, de aanpak van 'rotte kiezen' en het herstel van 'probleemerven' prioriteit. Het wonen is weliswaar vooral in de dorpen geconcentreerd, maar ook in het buitengebied van Menterwolde is de woonfunctie nog zeker aanwezig in een aantal buurtschappen, linten en in de vorm van (agrarische) bedrijfswoningen. De gemeente zet in - mede gezien de eerdere lijn uit het huidige bestemmingsplan - op handhaving van de woonfunctie, daar waar deze in het landelijk aanwezig is, met ruimte voor kwalitatieve verbetering.

## 5. GEMEENTELIJK BELEID

### 5. 1. Visie Waterplan Scheemda-Menterwolde (2007)

Met het waterplan beogen gemeenten en waterschap het water op een goede manier in te passen in de ruimtelijke ordening, met als doel het realiseren van een duurzaam watersysteem, waarvan een ieder op zijn of haar eigen manier gebruik kan maken en genieten. Deze hoofddoelstelling geldt als kader en overkoepelend perspectief voor het handelen van de gemeenten. Dit sluit aan op de missie van het waterschap Hunze en Aa's, zoals deze is verwoord in het Beheerplan 2003-2007.

De gezamenlijke hoofddoelstelling van gemeenten en waterschap is zodoende als volgt geformuleerd: *"Door een duurzame en integrale benadering van water een optimale situatie scheppen voor een hoogwaardige, leefbare, veilige en economisch gezonde omgeving, nu en in de toekomst".*

Zowel bij het formuleren van beleid en planvorming, als bij het realiseren van projecten, moet rekening worden gehouden met het watersysteem, de waterketen en de (klimatologische) ontwikkelingen, teneinde een duurzame en integrale oplossing te bewerkstelligen. Een integrale en duurzame benadering dwingt planologen, ontwerpers, beheerders en technici samen na te denken over de best denkbare of best haalbare oplossing. Richtlijn hierbij zijn de drietrapsstrategie waterkwantiteit: vasthouden, bergen en dan pas afvoeren en de drietrapsstrategie waterkwaliteit: schoonhouden, scheiden en zuiveren.

*Het vergroten van de watergebonden recreatie (de mogelijkheden voor watergebonden recreatie in de gemeente Menterwolde vergroten door middel van het ontwikkelen van het Botjeszandgat) is één van de doelstellingen van het waterplan.*

### 5. 2. Landschapsvisie Zuidbroek–noord (januari 2011)

Al enkele jaren voert de gemeente Menterwolde een actief beleid om de gemeente sociaal-economisch te versterken, onder andere door de aanleg van bedrijventerreinen langs de A7/N33 (de Gouden Driehoek). Door de goede ontsluiting vanaf de A7 is deze locatie voor bedrijvigheid zeer aantrekkelijk. De strategische ligging van Zuidbroek aan de A7 en N33 blijkt daarnaast een grote aantrekkingskracht te hebben op (boven) regionale functies. De gemeente kijkt naar inpassingsmogelijkheden van (boven)regionale ontwikkelingen rondom de A7. Het gebied ten westen van het dorpslint, tussen Zuidbroek en Noordbroek, nabij de bestaande regionale hotelfunctie, lijkt hiervoor een goede ontwikkelingslocatie. Tegelijkertijd is het beleid van de gemeente gericht op het geven van een recreatieve impuls aan de westelijke omgeving van het lint tussen Zuidbroek met een landschapsvisie op Zuidbroek-Noord. De visie dient enerzijds als landschappelijke onderlegger om een ruimtelijk kader te bieden voor een goede inpassing van regionale functies. Anderzijds dient de visie om het recreatieve programma ruimtelijk gezien in samenhang met het dorp en het landschap in te passen.

De landschapsvisie vormt een referentiekader voor transitie op de lange termijn. Met de visie wil de gemeente de economische ontwikkeling van Zuidbroek en de regio een nieuwe impuls geven

Als uitwerking van de landschapsvisie Zuidbroek-noord zijn enkele schetsmodellen opgesteld (maart 2011):

- Verbeteren recreatieve kwaliteit Botjeszandgat / recreatieve afronding Botjeszandgat
- recreatieve afronding Botjeszandgat + ontwikkeling tussenliggend parklandschap
- recreatieve afronding Botjeszandgat + ontwikkeling tussenliggend parklandschap + Outlet center.

*De zandwinning Botjeszandgat zal nog 10 jaar in gebruik zijn. De afgewerkte delen worden ingericht ten behoeve van de dagrecreatie (recreatieve afronding Botjeszandgat). De overige ontwikkelingen genoemd in de visie (ontwikkeling tussenliggend parklandschap en Outlet center) zijn nog onzeker en worden niet meegenomen in de structuurvisie.*

### **5. 3. Milieubeleidsplan 2010-2014**

Bij besluit van 11-11-2010 heeft de gemeenteraad van Menterwolde *het Milieubeleidsplan 2010-2014* vastgesteld. Daarin is geconstateerd dat er in de gemeente sprake is van een gezond leefmilieu. Lucht, bodem en water zijn relatief schoon. Behalve enkele lokale knelpunten zijn er geen structurele overlastsituaties. De visie ten aanzien van het gemeentelijk milieubeleid is als volgt geformuleerd: *“De huidige kwaliteit van het milieu in de gemeente Menterwolde is goed en moet voor volgende generaties minstens even goed zijn. De kwaliteit van het milieu in de gemeente Menterwolde moet op minimaal het huidige niveau blijven en daar waar noodzakelijk of mogelijk verbeteren. Inspanningen leiden merkbaar tot verbetering van het leefmilieu in de gemeente.”*

De gemeente heeft tal van taken en voert tal van activiteiten uit binnen het omvangrijke milieuveld. De tijd en middelen zijn eindig en daarom zijn door gemeente Menterwolde een aantal speerpunten benoemd. Deze speerpunten zijn die milieuthema's, waar de gemeente de komende jaren extra aandacht aan geeft en extra aandacht voor vraagt. De vijf speerpunten voor het milieubeleidsplan 2010-2014 zijn:

1. Afval: Vermindering van de hoeveelheid huishoudelijk restafval, verbetering van afvalscheiding en besparing op de afvalkosten.
2. Natuur en groen: bescherming van bestaande natuur en groen
  - Daar waar bestaande natuur wordt aangetast wordt deze binnen de gemeente voor meer dan 100% gecompenseerd met nieuwe natuur.
  - De kwantiteit en kwaliteit van bestaande Natuur en groen wordt actief beschermd, versterkt en verbeterd.
3. Klimaat en energie; energiebesparing, meer gebruik duurzame energie en reductie CO<sub>2</sub>-uitstoot.
  - In de gemeente Menterwolde wordt jaarlijks 2% energie bespaard.
  - In 2020 wordt 30% van het energieverbruik in de gemeente uit hernieuwbare bronnen verkregen, in 2030 100%;
  - Initiatieven van derden voor de opwekking van duurzame energie worden vanuit een positieve grondhouding gezien;
  - In 2020 is de CO<sub>2</sub>-uitstoot met 30% gereduceerd;
  - Actieve bescherming van het donker.
4. Geluid: voor iedereen een rustige leefomgeving
  - Een toename in het aantal geluidgehinderden wordt voorkomen;
  - Klachten over geluidshinder worden tot een minimum beperkt.
5. Gemeentelijke bedrijfsvoering: het goede voorbeeld geven en duurzaam inkopen.

Per speerpunt wordt de huidige situatie, de ambities en de acties toegelicht. De acties zijn verder uitgewerkt in het meerjarenprogramma.

Met name het tweede en het vierde thema werken door in het ruimtelijk beleid. Voor overige milieuthema's (bodem, water luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid) worden geen structurele knelpunten gesignaleerd. Wel moet in het ruimtelijk beleid met deze milieuthema's rekening worden gehouden.

#### **5. 4. Schakels en sturen (2006)**

Het rapport “ Schakels en sturen’ betreft een studie naar de in de toekomst gewenste verkeersstructuur tussen Veendam en Menterwolde. Door hun geografische ligging en economische binding zijn de plaatsen Veendam en Muntendam in de loop van de jaren uitgegroeid tot een dubbelkern. Deze ruimtelijke en economische binding zal door de realisering van de uitbreidingsplannen “Buitenwoel Golfwaan” in de gemeente Veendam en “Tolweg” in de gemeente Menterwolde nog meer vorm krijgen, maar werpt tegelijk vraagstukken en knelpunten op met betrekking tot de ruimtelijke inrichting van het tussengebied en de verkeersafwikkeling. Het doel van de studie is voor beide gemeenten een verkeersstructuur te ontwikkelen die het externe verkeer adequaat ontsluit op het regionale en nationale hoofdwegennet (N33/A7) en waarmee bestaande knelpunten op het onderliggende wegennet nu en voor de toekomst opgelost worden. Deze verkeersstructuur moet bovendien voldoende mogelijkheden bieden om toekomstig verkeer van te ontwikkelen uitbreidingsplannen af te wikkelen.

Bij de studie zijn op hoofdlijnen twee alternatieven bestudeerd. Een oostelijk alternatief waarbij, door middel van maatregelen op de bestaande weginfrastructuur dan wel aanvullingen daarop, aansluitend op het huidige beleid, de mogelijkheden voor het verbeteren van de afvoer van het verkeer uit Veendam en Muntendam richting N33 zijn onderzocht. Daarnaast een westelijk alternatief waarbij onderzocht is of een ten westen van beide gemeenten aan te leggen nieuwe weg, aansluitend op de A7, een adequate oplossing kan zijn voor de geconstateerde problemen.

Conclusie vanuit het onderzoek is dat tot 2020 kan worden volstaan met maatregelen binnen het oostelijk alternatief. Tot die tijd is op grond van inhoudelijke argumenten de meerwaarde van een nieuwe wegverbinding in het westelijk buitengebied in voorliggende studie niet aangetoond. Naar de verdere toekomst toe (2020 en verder) is het denkbaar dat een nieuwe wegverbinding in het westelijk buitengebied een functionele rol kan gaan vervullen binnen de verstedelijkingsband Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Veendam. Wel wordt geadviseerd om binnen het oostelijk alternatief een samenhangend pakket van maatregelen te treffen.

#### **5. 5. Beleidsnotitie paardenhouderij ( april 2009)**

De voorliggende beleidsnotitie biedt (binnen de mogelijkheden van het provinciaal beleid) een toetsingskader voor paardenhouderijen in de gemeente Menterwolde. In aansluiting op de Handreiking Paardenhouderij en Ruimtelijke ordening wordt in deze beleidsvisie onderscheid gemaakt in productiegerichte en gebruikgerichte paardenhouderijen. De gemeente heeft daarnaast de categorie ‘maneges’ toegevoegd, vanwege de recreatieve waarde en de afwijkende ruimtevrage van dit type paardenhouderij.

De gemeente wil met nieuw beleid ten aanzien van paardenhouderijen inspelen op een toenemende vraag naar vestigingsmogelijkheden voor paardenhouderijen in de gemeente. De gemeente ziet deze (relatief) nieuwe functie als een nieuwe economische drager in (met name) het buitengebied. Paardenhouderijen kunnen nieuw elan en dynamiek teweeg brengen op het platteland. In het beleidsmatige deel van de notitie komt zowel de functionele als de ruimtelijke inpassing aan b. deze aspecten worden vertaald in uitgangspunten voor het beleid. De notitie wordt afgesloten met het toetsingskader en een doorkijkje naar het mogelijk vastleggen van dit kader in toekomstige bestemmingsplannen. Het beleidskader vormt een toetsingskader voor nieuwe verzoeken voor paardenhouderijen in de gemeente.



## 5. 6. Beleid mestbassins

In de gemeente Menterwolde is het beleid er op gericht dat mestopslag binnen het bouwblok gerealiseerd wordt. Er kan, onder bepaalde voorwaarden, een ontheffing verleend worden als:

- er binnen het bouwblok onvoldoende ruimte is.
- agrarische bedrijven binnen de bebouwde kom liggen, terwijl een groot deel van het land behorend bij die bedrijven elders ligt;
- agrarische bedrijven buiten de bebouwde kom liggen, terwijl een groot deel van het land behorend bij hun bedrijf elders ligt en waarbij door de bebouwde kom moet worden gereden om het land te bereiken.

Tevens moeten de mestbassins voor eigen gebruik van de landbouwer zijn en niet voor handel of overslag. Hier wordt echter niet actief op gehandhaafd.

De Omgevingsverordening (2009) maakt het de gemeenten onmogelijk in hun bestemmingsplannen op te nemen om bouwwerken buiten het bouwvlak toe te staan. In de nieuwe verordening (herziening 2012) wordt onder voorwaarden ruimte geboden voor het toestaan van mestopslag op veldkavels. Voorgesteld wordt om in het nieuwe bestemmingsplan onder voorwaarden aangaande milieu, bewoning en landschap ruimte te bieden voor mestopslag op veldkavels.

## 5. 7. Dorpsvisies Meeden, Muntendam, Zuidbroek en Noordbroek (juni 2007)

Voor Meeden, Muntendam, Zuidbroek en Noordbroek is een studie gedaan naar de ruimtelijke-functionele karakteristieken van het dorp. Die karakteristieken geven het dorp immers haar eigenheid en identiteit. Aan de hand van deze studie is een visie ontwikkeld op de toekomstige ontwikkelingen van het dorp. In de dorpsvisies is gezocht naar mogelijke kansen en ontwikkelingsrichtingen voor het dorp. Op de visiekaart zijn per dorp al deze punten in beeld gebracht. De visiekaart is eveneens de basis voor de herziening van de bestemmingsplannen.

De hoofdpunten uit de *dorpsvisie Meeden* zijn:

1. Behouden karakteristieke bebouwingslint Hereweg
2. Meeden als compleet dorp behouden en versterken
3. Versterken van recreatieve mogelijkheden
4. Verbeteren van het centrum van het dorp
5. Opwaarderen uitstraling entree Meeden vanaf N33
6. Verminderen verkeersproblematiek

De hoofdpunten uit de *dorpsvisie Muntendam* zijn:

1. Behouden karakteristieke bebouwing hoofdstructuur
2. Beter benutten Meedenerdiep en Beneden Dwarsdiep
3. Versterken groenstructuur
4. Verbeteren verkeerssituatie Kerkstraat
5. Entree Muntendam vanaf de N33
6. Opwaarderen centrum Muntendam
7. Aandacht voor starterswoningen en overige woningbouw.

De hoofdpunten uit de *dorpsvisie Zuidbroek* zijn:

1. Behouden uitstraling lint
2. Behouden karakter Winschoterdiep
3. Verfraaien entree vanaf water
4. Opwaardering centrum

5. Verbeteren verkeerssituatie
6. Entree vanaf A7
7. Verbeteren wandel – en fietsnetwerk
8. Herstructurering woningbouw
9. Zoekzone leisure/welness/zorg

De hoofdpunten uit *de dorpsvisie Noordbroek* zijn:

1. Behouden karakteristieke uitstraling oude lint
2. Openhouden van de karakteristieke groene plekken binnen het dorp
3. Woninguitbreiding volgens oorspronkelijke structuren
4. Clustering van voorzieningen
5. Ontwikkelen van een wandel- en fietspadennetwerk.

## **6. BELEID EN REGELGEVING PER MILIEUASPECT**

### **6. 1. Beleid en regelgeving bodem en water**

#### 6.1.1. KRW-doelstellingen/Stroomgebiedprogramma Eems

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel de waterkwaliteit in Europese waterlichamen te verhogen. In de KRW zijn doelen opgenomen die in 2015 (in principe) moeten worden bereikt. Naast een goede stoffenbalans (chemische kwaliteit) moet de ecologische toestand van verschillende waterlichamen worden verhoogd. In Stroomgebiedbeheersplannen is in beeld gebracht wat de huidige toestand is van de KRW-waterlichamen, zijn verbeteringsdoelstellingen benoemd en zijn maatregelen uitgewerkt om aan deze doelen kunnen voldoen. Maatregelen kunnen gefaseerd tot worden uitgevoerd tot 2027. Het plangebied ligt in het Stroomgebied van de Eems.

Het Winschoterdiep en de kanalen van de Fivelboezem zijn aangewezen als waterlichamen op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In het plangebied zelf zijn geen specifieke verbetermaatregelen aan de orde.

#### 6.1.2. Nationaal Waterplan (2009)

In het Nationaal Waterplan zijn de rijkskaders voor het waterbeleid vastgelegd. Het Nationaal Waterplan richt zich op bescherming tegen overstromingen, voldoende (drink)water en schoon water. De basisgedachte is dat er een integrale en duurzame benadering van de waterspecten in ruimtelijke plannen plaats dient te vinden, waarbij de watersysteembenadering wordt gehanteerd. Dit houdt onder andere in dat geen afwenteling van waterhuishoudkundige problemen op de omgeving mag plaatsvinden (waterneutraal ontwikkelen) en er rekening wordt gehouden met klimaatveranderingen.

#### 6.1.3. Waterbeheersplan Hunze en Aa's (2010-2015)

Waterschap Hunze en Aa's heeft voor de periode 2010-2015 een waterbeheerplan vastgesteld. Dit plan biedt het kader voor een veilig, schoon robuust watersysteem.

### **6. 2. Beleid en regelgeving landschap, cultuurhistorie en archeologie**

#### 6.2.1. Monumentenwet

Op basis van de *Monumentenwet* worden de volgende objecten beschermd:

- cultuurhistorisch waardevolle gebouwen;
- cultuurhistorisch of architectuurhistorisch waardevolle occupatiepatronen (Beschermd dorpsgezicht of Beschermd Stadgezicht);
- archeologische vindplaatsen met een hoge waarde.

#### 6.2.2. Nota Belvédère

Met de Nota Belvédère (1999) heeft de Rijksoverheid een basis gelegd voor een betere inpassing van cultuurhistorische waarden in ruimtelijke planvorming. In het kader van de Nota Belvédère is een inventarisatie van cultuurhistorisch waardevolle steden en gebieden gemaakt. Het plangebied ligt deels in het Belvédèregebied Veenkoloniën.

#### 6.2.3. Provinciaal beleid op het gebied van landschap

Voor de concrete toetsing bij ruimtelijke ontwikkelingen hanteert de provincie met name kaart 6A van de Omgevingsverordening 2009. Een ontwerp voor een partiële herziening van de

verordening wordt naar verwachting medio 2013 vastgesteld. In Menterwolde zijn de volgende landschapswaarden van belang:

- groene linten: de kenmerkende wegdorpen
- gebied voor landschapontwikkeling: het overgangsgebied naar het stedelijk gebied van Veendam en zuidelijk van Meeden;
- gebied kanalen en wijken: het kenmerkende veenkoloniale landschap; (inclusief de Oude Veendijk)
- karakteristieke waterloop: binnen de polder Oude Verlaat;
- een aantal meer verspreid gelegen bos- en natuurgebieden (vergelijk ook figuur 6);
- grootschalig open gebied: het noordelijk deel van de gemeente, onderdeel van het Oldambtgebied,

## 6. 3. **Beleid en regelgeving ecologie**

### 6.3.1. Structuurvisie infrastructuur en ruimte (SVIR)

Het rijksbeleid ten aanzien van de bescherming van soorten (flora en fauna) en de bescherming van de leefgebieden van soorten (habitats) is opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De uitwerking van dit nationale belang ligt bij de provincies. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is op provinciaal niveau uitgewerkt in het Provinciaal Omgevingsplan Groningen.

### 6.3.2. Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998:

1. verankert de Europese gebiedsbescherming van Natura 2000, bestaande uit Speciale Beschermingzones (sbz's) op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, in de Nederlandse wetgeving. Daarnaast vallen de reeds bestaande (Staats)natuurmonumenten onder deze wet;
2. vormt de wettelijke basis voor de aanwijzingsbesluiten met instandhoudingsdoelstellingen;
3. legt de rol van bevoegd gezag voor verlening van Nb-wetvergunningen meestal bij de provincies (in dit geval Gedeputeerde Staten van Groningen).

Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten, die – gelet op de instandhoudingsdoelstelling – de kwaliteit van het gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben<sup>2)</sup>. Voor vergunningverlening is dan een habitattoets nodig.

De eerste stap betreft de oriëntatiefase waarin sprake is van een voortoets. Centraal staat dan de vraag of er een *kans op een significant negatief effect* is. Indien dergelijke effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten dan dient een Passende beoordeling opgesteld te worden, alsmede een planMER, waarin de effecten op Natura 2000 worden onderzocht. Indien uit deze beoordeling blijkt dat ook na het treffen van mitigerende maatregelen daadwerkelijk sprake is van een significant negatief effect, dan dient om voor vergunningverlening in aanmerking te komen vervolgens voldaan te worden aan de zogenaamde *ADC-criteria*:

- er zijn geen Alternatieven;
- er is sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang;
- vooraf zijn adequate Compenserende maatregelen getroffen.

In het kader van de Nb-wet dienen zowel interne effecten (binnen de beschermde gebieden) als externe effecten (buiten de beschermde gebieden) van het voornemen op de te

<sup>2)</sup> Volgens de EU-handleiding treedt 'verslechtering' op, wanneer de door de habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer er een dalende lijn optreedt met betrekking tot de specifieke betekenis van een gebied voor de instandhouding van de habitat of de daarmee 'geassocieerde typische soorten' op lange termijn. Van 'verstoring' is volgens de EU-handleiding sprake, wanneer uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.

beschermen soorten en habitattypen te worden onderzocht. Van belang daarbij is dat de instandhoudingsdoelstelling, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid (Natura 2000), dan wel de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid (Beschermd Natuurmonument), niet in gevaar komen.

### 6.3.3. Natura 2000-beheerplannen

Met het oog op de instandhoudingsdoelen stellen Gedeputeerde Staten voor Natura 2000-gebieden een beheerplan vast. In dit beheerplan wordt aangegeven welke instandhoudingmaatregelen dienen te worden genomen. Een beheerplan geldt voor een periode van maximaal zes jaren en kan worden verlengd. Enerzijds bevat een beheerplan een uitwerking van de natuurdoelen in omvang, ruimte en tijd en beschrijft het de maatregelen die genomen moeten worden om die doelen daadwerkelijk te bereiken. Anderzijds geeft het beheerplan aan in hoeverre bestaande of nieuwe activiteiten in en om het gebied kunnen (blijven) plaatsvinden, zonder dat de doelen in gevaar komen.

### 6.3.4. Programmatische aanpak stikstof

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) is begin 2009 van start gegaan met als doel om de vastgelopen vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 weer vlot te trekken. De PAS is gebaseerd op het principe van salderen: door generieke maatregelen te treffen en door stikstofruimte van stoppende agrarische bedrijven juridisch vast te leggen, wordt milieuruimte gecreëerd om nieuwe vergunningen te verlenen en gelijktijdig een verbetering van de natuurkwaliteit te realiseren. Omdat de vergunningverlening in Natura 2000-gebieden wettelijk geregeld is, moet de PAS in zijn definitieve vorm ook in de wet worden vastgelegd. Vooralsnog is de wettelijke verankering van het PAS nog niet aan de orde.

### 6.3.5. Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderijen

In het *Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij* (Besluit huisvesting) is bepaald dat dierenverblijven, waar emissie-arme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissie-arm moeten zijn uitgevoerd. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen in gebruik zijn met een emissiefactor die lager of gelijk is aan de maximale emissiewaarde. Voor varkenshouderijen en pluimveehouderijen onder een bepaalde omvang, geldt het besluit pas vanaf 1 januari 2013. Het besluit is van toepassing op (melk)rundvee, varkens en de pluimveehouderij.

### 6.3.6. Spelregels EHS

De provincies en het Rijk hebben afspraken gemaakt over het toestaan van ingrepen en ontwikkelingen in de EHS. Dit hebben ze vastgelegd in de nota 'Spelregels EHS' (LNV/IPO, 2007). Daarbij gaat het zowel om bestaande als om nog te ontwikkelen natuurwaarden. Met deze nieuwe spelregels is een betere ruimtelijke bescherming gewaarborgd, terwijl er toch mogelijkheden worden geboden voor een meer ontwikkelingsgerichte benadering van de EHS.

Bij de 'nee, tenzij'-benadering zijn ingrepen met een significant negatief effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieven beschikbaar zijn. In dat geval moet de schade zoveel mogelijk worden beperkt door mitigerende maatregelen en moet de resterende schade worden gecompenseerd. Herbegrenzing wordt alleen bij kleinschalige ruimtelijke ingrepen (bijvoorbeeld ten behoeve de landbouw of het waterbeheer) of om ecologische redenen toegepast en moet leiden tot kwaliteitsverbetering en versterking van

de EHS. Bij combinaties van plannen en projecten geldt een saldobenadering. Hierbij moet sprake zijn van onderlinge samenhang, waarbij per saldo een verbetering van de kwaliteit of kwantiteit van de EHS optreedt.

In EHS-gebieden waar landbouw de hoofdfunctie is, geldt het beschermingsregime niet voor activiteiten die onderdeel vormen van een normale agrarische bedrijfsvoering. De bestuurlijke afspraken die in het verleden bij de begrenzingenprocedures van de EHS zijn gemaakt met de landbouw over planologische doorwerking, vrijwilligheid, waterhuishouding en rechtszekerheid worden gerespecteerd. Dat betekent dat landbouwers ook binnen de EHS hun bedrijf zonder extra beperkingen vanuit het EHS-beleid kunnen voortzetten. Vergroting van het agrarisch bouwperceel kan wel op beperkingen vanuit het EHS-beleid stuiten. Daarom geeft de provincie de mogelijkheid van hervestiging van in de EHS gelegen agrarische bedrijven naar een locatie buiten de EHS.

### 6.3.7. Provinciale Omgevingsvisie en –verordening

Om natuur en landschap te behouden, te versterken en te ontwikkelen richt de provincie zich primair op het realiseren van de EHS. Dit doet de provincie door:

- vergroting van het areaal natuur via grote aaneengesloten gebieden
- verbinding van natuurgebieden
- verbetering van de natuurkwaliteit

Bescherming van weide- en akkervogels binnen de EHS krijgt speciale aandacht. Voor de open graslandgebieden en omliggende kansrijke weide- en akkervogelgebieden ontwikkelt de provincie samen met de beheerders maatregelen om de achteruitgang van weide- en akkervogelstand te stoppen. De provincie concentreert middelen en maatregelen in gebieden die op populatieniveau een sleutelrol vervullen. Deze gebieden noemt de provincie zoekgebieden akkervogelbeheer. Het motto van het provinciale beleid komt neer op "meer doen in minder gebieden" (2010). Daarbij blijft het uitgangspunt dat de uitvoering van beheer gebeurt op basis van vrijwilligheid.

### 6.3.8. Natuurbeheerplan 2013

In de gemeente liggen geen weidevogel- en ganzenfourageergebieden. Wel zijn op grond van het Natuurbeheerplan 2013 weide- en akkervogelgebieden aangewezen. Het Oldambtgebied is daarbij van belang voor akkervogels (zie onderstaande figuur). De provincie vindt het belangrijk dat de achteruitgang van de aantallen weidevogels en akkervogels tot stilstand wordt gebracht, vooral in gebieden waar deze vogels veel voorkomen of in gebieden die daarvoor potentieel geschikt zijn. De provincie wil onder meer voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied een negatieve invloed hebben op de stand van de weide- en akkervogels. Bij dergelijke ontwikkelingen in kerngebieden voor weide- en akkervogels wil de provincie dat er mitigerende en compenserende maatregelen worden genomen.

### 6.3.9. Flora- en faunawet

Voor de soortenbescherming is de Flora- en faunawet (hierna Ffw) van toepassing. Deze wet is gericht op de bescherming van dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De Ffw bevat onder meer verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfsplaatsen. De wet maakt hierbij een onderscheid tussen 'licht' en 'zwaar' beschermde soorten. Indien sprake is van bestendig beheer, onderhoud of gebruik, gelden voor sommige, met name genoemde soorten, de verbodsbepalingen van de Ffw niet. Er is dan sprake van vrijstelling op grond van de wet. Voor zover deze vrijstelling niet van toepassing is, bestaat de mogelijkheid om van de

verbodsbepalingen ontheffing te verkrijgen van het Ministerie van Economische Zaken. Voor de zwaar beschermde soorten wordt deze ontheffing slechts verleend, indien:

- er sprake is van een wettelijk geregeld belang (waaronder het belang van land- en bosbouw, bestendig gebruik en dwingende reden van groot openbaar belang);
- er geen alternatief is;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient in het geval van zwaar beschermde soorten of broedende vogels overtreding van de Ffw voorkomen te worden door het treffen van maatregelen, aangezien voor dergelijke situaties geen ontheffing kan worden verleend.

Met betrekking tot vogels hanteert het Ministerie van Economische Zaken de volgende interpretatie van artikel 11:

De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt, inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te doen zijn, én slechts gedurende de periode dat er gebroed wordt. Er zijn hierop echter verschillende uitzonderingen, te weten:

#### ***Nesten die het hele jaar door zijn beschermd***

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Ffw het gehele seizoen.

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruikmaken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

#### ***Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd***

In de 'aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het hele jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie 5 vragen soms wel om nader onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

## **6. 4. Beleid en regelgeving leefomgeving**

### **6.4.1. Verkeershinder**

Hoewel het aspect verkeershinder een belangrijk criterium vormt bij het opstellen van ruimtelijke plannen, zijn er geen wettelijke normen voor vastgesteld. Wel van belang zijn de gemeentelijke verkeers- en vervoerplannen (zie onderstaand). In het landelijk gebied heeft verkeershinder niet zozeer betrekking op de belasting van het wegennet en de lengte van de reistijd, als wel de hinder van landbouwverkeer en de veiligheid van (recreatieve) fietsroutes.

#### 6.4.2. Luchtkwaliteit

In de *Wet milieubeheer* zijn grenswaarden opgenomen ten aanzien van een aantal luchtverontreinigende stoffen. In de ruimtelijke ordening zijn met name de stoffen fijn stof (PM<sub>10</sub>) en stikstofdioxide (NO<sub>2</sub>) van belang. De grenswaarden van deze stoffen zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Stof	Toetsing van	Grenswaarde	Geldig vanaf
stikstofdioxide (NO <sub>2</sub> )	jaargemiddelde concentratie	60 µg/m <sup>3</sup> 40 µg/m <sup>3</sup>	2010 2015
	uurgemiddelde concentratie max. 18 keer per jaar	300 µg/m <sup>3</sup> 200 µg/m <sup>3</sup>	2010 2015
fijnstof (PM <sub>10</sub> )	jaargemiddelde concentratie	40 µg/m <sup>3</sup>	2005
	24-uurgemiddelde concentratie max. 35 keer per jaar	75 µg/m <sup>3</sup> 50 µg/m <sup>3</sup>	2005 2011

Tabel 1 Grenswaarden fijn stof (PM<sub>10</sub>) en stikstofdioxide (NO<sub>2</sub>)

In het *Besluit niet in betekende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)* is bepaald dat ontwikkelingen met een beperkte bijdrage aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen, niet hoeven te worden getoetst aan de grenswaarden. Het gaat om een aantal omschreven categorieën projecten en projecten die niet meer dan 3% van de grenswaarde bijdragen (1,2 µg/m<sup>3</sup>).

#### 6.4.3. Geluidhinder

Het toetsingskader voor geluidshinder van agrarische bedrijven wordt gevormd door de algemene regels van het *Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer*, het zogenaamde *Activiteitenbesluit*. Het toetsingskader voor geluid voor bedrijfsactiviteiten die niet voldoen aan de algemene regels, wordt gevormd door de *Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening* uit 1998. Ten aanzien van indirecte hinder als gevolg van verkeersbewegingen wordt de zogenaamde *Schrikkelcirculaire*<sup>3)</sup> gehanteerd.

In de meeste voorgenoemde toetsingskaders wordt een onderscheid gemaakt tussen een langtijdgemiddeld beoordelingsniveau (L<sub>Ar,LT</sub>) en een maximaal geluidsniveau (L<sub>Amax</sub>).

#### 6.4.4. Wet geurhinder en veehouderij

De gemeenten Leeuwarderadeel en Ferwerderadiel hebben beide geen eigen geurbeleid vastgesteld, waardoor het landelijk toetsingskader van toepassing is.

Op basis van de regelgeving voor geur komen in het plangebied twee typen agrarische bedrijven voor:

- Bedrijven met diersoorten waarvoor geuremissiefactoren zijn vastgesteld. Het gaat om bedrijven met schapen, geiten en vleesvee;
- Bedrijven met diersoorten waarvoor geen geuremissiefactoren zijn vastgesteld. Hierbij gaat het voornamelijk om de melkveebedrijven en paardenhouderijen.

Voor alle typen bedrijven zijn de afstandseisen uit de *Wet geurhinder en veehouderij* of (voor kleinere bedrijven) het *Activiteitenbesluit* van toepassing. Bij de afstandseisen wordt een

<sup>3)</sup> Circulaire inzake geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting; beoordeling in het kader van de Wet milieubeheer, d.d. 29 februari 1996.



onderscheid gemaakt in type bedrijf, het type gevoelig object en de gebiedscontext (bebouwde kom of niet bebouwde kom).

Type gevoelig object	Afstanden tot een akkerbouwbedrijf	Afstanden tot een veehouderij
Woningen bebouwde kom, recreatieve bestemmingen, zorginrichtingen (objecten categorie 1 en 2)	50 meter	100 meter
Verspreid liggende niet-agrarische bebouwing en woningen behorend tot een veehouderij (objecten categorie 3, 4 en 5)	25 meter	50 meter

*Tabel 2 Afstandseisen Wet geurhinder en veehouderij en Besluit landbouw*

Voor de diercategorieën met geuremissiefactoren zijn normen voor de geurbelasting vastgesteld (uitgedrukt in  $OU_E/m^3$ ). In het plangebied komen echter vrijwel alleen melkveehouderijen voor. Bovendien bieden de bestemmingsplan ook geen mogelijkheden voor nieuwe intensieve veehouderijen, waardoor vooral de afstanden uit de *Wet geurhinder en veehouderij* en het *Activiteitenbesluit* van belang zijn.

#### 6.4.5. Wet plattelandswoning

Op 10 juli 2012 is het Initiatiefwetsvoorstel Plattelandswoning aangenomen, welke naar verwachting begin 2013 van kracht wordt. Deze wet biedt een oplossing voor bewoning van de bedrijfswoning bij een agrarisch bedrijf door derden. Onder de huidige wet valt dit niet goed te regelen. De initiatiefwet bepaalt dat de bestemming bepalend is voor de milieugevoeligheid en niet langer het feitelijk gebruik. Daarnaast biedt de wet mogelijkheid om bewoning door derden in een (voormalige) bedrijfswoning toe te staan. Dit kan door het opnemen van een aanduiding in het bestemmingsplan.

Nu deze oplossing beschikbaar is moeten gemeenten actief te kiezen hoe zij met deze situaties om willen gaan. Gedogen is niet langer reëel. Overigens biedt de wet geen oplossing voor de milieugevoeligheid van agrarische bedrijven die volledig worden omgezet naar een woonbestemming.

#### 6.4.6. VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ruimtelijke afstemming tussen bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen) noodzakelijk. Bij deze afstemming kan gebruik worden gemaakt van de richtafstanden uit de basiszoneringslijst van de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' (2009). Een richtafstand kan worden beschouwd als de afstand waarbij onaanvaardbare milieuhinder als gevolg van bedrijfsactiviteiten redelijkerwijs kan worden uitgesloten. In geval van een gemengd gebied kan worden gewerkt met een verkleinde richtafstand.